

עין משפט
נר מצוה

צא:

החובל פרק שמיני בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) שפוטות ס, (ב) שפוטות
ש, (ג) (הני' נחום) עזר
והוא הנטון, (ד) (שבת קוד)
מנהגין (ג, ד), (ה) (מנחת
כג, א), (ו) טיר יט, כב מדרס
י, תענית יא, שפוטות ת,
סוטה טו, (מכריתו ס),
(ח) חולין פו, (ט) חייב ס,
פיד מ"י, (י) כ"ב ס,
(יג) (שם חילוף חריש) וי' ו'
יחמן קרע עליה ד"ר מנחם
מלצר אשכנזי, (כ) מכות
לג, (ד) (ד"ה פסד),

הגהות הב"ח

(א) ג' ו' כי מלצר
(ב) שפוטות לרבות כל מלצר
(ג) (חז"ל) ד"ה החובל וי'
למקור ולמלצר דפוס
ה"ק אשכנזי שאלו כ' נל:
(ד) ד"ה אלא שפוטות וי'
גז ד"ה ש"ל ע' שבה
ונפטרין ממנו:

גליון הש"ס

ג' א"ר שפוטות באשכנז
במקומות עין שפוטות דף טו
פ"ה חז"ל ד"ה פסד:

הגהות מהר"ב

רנשבור
(א) ג' א"ר ר' דיקלא
שאל קבא אשכנזי, מיהל' ו'
שאל מלצר דין זה טעור
וה"ק שפוטות ד"ה שפוטות
כ"ד ס' קטן פ"ק ו' נגש
מיהל' ויעזוב:

מוסף רש"י

וכי באיזה נפש חטא
זה, מי הרג שפוטות
חטא (תענית יא), אלא
שפוטות עצמו מן היין,
שאל מלצר לעזר ענינו,
מלצרית (תענית יא),
ד"ה א' אשכנזי שאל ענינו
מי מל' וי' (תענית יא),
אשכנזי, אשכנזי (ב"מ כג),
והיינו ר"ג ליתן לו
עשרה והובים, מפני
שהפסדו שכן ולקחן כפי
שכר מלצר משהל' או
שכר הכרזה (חולין פו),
שיבחת ברי, ק' שמו
(ב"ב כו, וטו: שבתח),

לא מבעיא כוסס, והואיל
נעצמו וביישו ביה אחרים
נעצמו, חבלה ממש דלון
הוא דלון מקפיד לא נחיינו
אחרים עליה חייבין: מה
הטעם

רשות, כשזעזעו (דף ס), מפרש
לקבל דלון מתוקס אלא בדבר
דכחוסה גבי היעס אחרים,
דקתני הכס יכול נשבע
להרע לאחרים ולא עשה
יהא חייב מ"ל להרע או להטביע
מה הטעם רשות כשזעזעו (שם) כו':
דמסקד להו, סוגרין נחמד ואין
להס מה לאכול: לנפשוסיס אדרוש.

מיד עממס אדרוש: וכפר עליו.
נמיר כחיו: על הנפש, משמע
שחטא נפש אדם: מכל דבר, המסקד
עצמו כחשיות: עומד להריגה, שור
שהמית: עומד לקללה, אשירה או
כל עין הנוטה להריגה ומחייב
יפול על אדם וימות: אלא בעינא
למיסכד הכ מלצר, וי' ענין ליה

היך אמה אחרת לי להרגו מסתמא
קושטא קאמר דמיון קרע להיכר קלי לא
קפיד כולי האי ואינשי הוא דלינשי:
רובע, הקב: ואם היס מוטלה בדמים,
דמיו יקריס לנפין יותר משכח פירכיות:

רק עין אשכנזי, קרע יחירה הוא
דהוה לי למכסד רק אשכנזי לא הוא מאכל:
זו עין מאכל, וה"ק רק עין אשכנזי
אש חייק יודע קרוב למלצר אלא
הוא קטן ואפילו הוא של מאכל:
יכול

שאני יותר מרואי לוקה משום כל תשחית וכ"ש
דפסידא דלא הדר הוא כי הא דרבי יוחנן
חסדא כד הוה מסגי בניו היומי והנא מדלי' להו
למאניה אמר (זו) מעלה ארוכה וזה אינו
מעלה ארוכה אלא הא תנא הוא דתנאי
הקפר ברבי מה ת"ל יכופר עליו מאשר חטא
על הנפש ובי באיזה נפש חטא זה אלא
שציער עצמו מן היין והלא דברים ק"ו ומה
זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא
חוטא המזער עצמו מכל דבר על אחת
כמה וכמה: הקוצץ נטיעותיו (וב"ב): תני
רבה בר בר חנה קמיה דרב ישרי הרת
נטיעותיו קצצת אמה אמה לי להורגו
אמה אמה לי לקצוץ פטור א"ל א"כ לא
שבקת חיי לברייתא כל כמיניה א"ל איסמיה
א"ל לא תתרגם מתניתך בשור העומד להריגה
ובאילן העומד לקצוץ אי הכי מאי קא
טעין ליה דא"ל יאנא בעינא למיעבד הא
מצוה דתנאי וישפך וכסה מי ששפך
יכסה ומעשה באחד ששחט וקדם חבירו
וכסה ויחייבו ר"ג ליתן לו עשרה והובים:
אמר רב דיקלא דטען קבא אסור למקצוץ
מיתבי (כמה) יהא בויז ולא יקצוץ רובע
שאני זיתים דחשיבי א"ר חנינא לא שכיב
שיבחת ברי אלא דקן תאיתא בלא זמנה
אמר רבינא וואם היה מעולה בדמים
מותר תניא נמי הכי י"ק עין אשכנזי
תדע זה אילן מאכל כי לא עין מאכל
הוא זה אילן סרק וכי מאחר (ש) שסופו
לרבות כל דבר מה ת"ל כי לא עין מאכל
להקדים סרק למאכל יכול

שבת מאי תתמיה ליתבי תענית לתענית
שהמלוא גדולה מן העבירה וה"ק נזיר
אשכנזי ר' אליעזר דאמר נזיר חוטא ה"מ
נזיר טמא שהוא עיקר חוטא אצל נזיר
טמא לא חשיב רבי אליעזר כ"כ חוטא: כל
בפניה ב' והא דאמר נזיר חוטא (כ"ד דף
ל). האי מאן דנקט מגלגל ומובילת ואמר
אזיל ואגוריה לדיקלא דפליג דזניה יוהלי
מהלן דלחף אשכנזי למיגור דיקלא דלחף
דיליה חסל בלקיטת פירות אשכנזי ונקט נמי
מגלגל ומובילת שס כל אומות שמן לוקט
תמרים ודך אלס למכור פירות חסל אין
דך למכור הדקל לקון ואם בקצית הדקל
היה מדבר היה ליה למינקט נגרא וה"ל
למימר ואשכנזי כדאמר חסל כפרק כל
הנשבעין (שטות דף מו: וס"ט) דאמר רב
נחמן האי מאן דנקט נגרא ואמר אזיל
ואשכנזי לדיקלא דפליג ואשכנזי דקטיל
ושדי לא חמרין ההוא קטיליה דעביד
אינשי דגזיס ולא עבד: וחייבו רבן
נפשיא איתן ו' והובים, כפרק כסוי
הס (חולין דף פו, וס) מוכח שזה שכן
האמר שכן דמלוא עממה היכא אזיל
וי"ל דמלוא זכרה הכל אחד ואשכנזי
דשור העומד להריגה ואילן העומד לקצוץ
יש שכן מלוא אשכנזי שאין כרסה מכל
מקום חסל שכן מלוא זכרה לא היה כי
אם ו' והובים ושכן כרסה המזון ארבע
כרסות מ' והובים ומעשה נאחד שקראו
ש"ל לקרות כס"ת וזה אחד וקדם וקרא
ושאל לר"ת ואמר לו שיתן לו מרגילות
לשכות חמח אחת שתי כרסות ואין נראה
לר"י טעם זה דלא קן למה חייבו ר"ג
עשרה והובים ועוד פטור ר"ת משום
שיענה אמן וגדול העונה אמן יותר
מן המנכר ועוד אמר ר"ת דנכנל אין
דין מילתא דלית ביה חסרון כ"ס
כדאמר לעיל (דף פד): למחר

החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי
והי פטור ממלקות קאמר ע"כ
הקולן נטיעותיו אשכנזי פטור
ממלקות דהא חייב משום קולן
אילנות עובות ואזהרתי מואותו לא
מכות כדאיתא בפ' גמרא

וקתני החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי
פטור הכי קאמר ליה לא מבעיא
בושת דאדם רשאי לבייש את
עצמו אלא אפי' חבלה דאין אדם
רשאי לחבל בעצמו אחרים שחבלו בו
חייבין ואין אדם רשאי לחבל בעצמו
והתנאי יכול נשבע להרע בעצמו
ולא הרע יהא פטור ת"ל ילחרע או
להטיב מזה המבד רשות אף הרעה
רשות אביא נשבע להרע בעצמו ולא
הרע * אמר שמואל באשב בתענית
דכוותה גבי הרעת אחרים להשיבם
בתענית אחרים מו מותבי להו בתעניתא
אין דמהדק להו באנדרונא והתנאי
אזוהו הרעת אחרים אכה פלוני
ואפצע את מוחו אלא תנאי היא
דאיכא למ"ד אין אדם רשאי לחבל
בעצמו ואיכא מ"ד אדם רשאי לחבל
בעצמו מאן תנא דשמעת ליה דאמר
אין אדם רשאי לחבל בעצמו

אליכא האי תנא הוא דתנאי ואך את
דמכס נפשתיכס אדרש ר' אלעזר
אומר מיד נפשתיכס אדרש את
דמכס ודלמא קטלא שאני אלא
האי תנא הוא דתנאי ואך את
במקריעין על המת ולא מדרכי
האמורי אמר רבי אלעזר שמעתי
שלמקריעין על המת יותר מרואי
לוקה משום כל תשחית וכ"ש דפסידא
דלא הדר הוא כי הא דרבי יוחנן
חסדא כד הוה מסגי בניו היומי והנא
מדלי' להו למאניה אמר (זו) מעלה
ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה אלא
הא תנא הוא דתנאי הקפר ברבי מה
ת"ל יכופר עליו מאשר חטא על הנפש
וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער
עצמו מן היין והלא דברים ק"ו ומה
זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא
חוטא המזער עצמו מכל דבר על אחת
כמה וכמה: הקוצץ נטיעותיו (וב"ב):
תני רבה בר בר חנה קמיה דרב ישרי
הרת נטיעותיו קצצת אמה אמה לי
להורגו אמה אמה לי לקצוץ פטור
א"ל א"כ לא שבקת חיי לברייתא כל
כמיניה א"ל איסמיה א"ל לא תתרגם
מתניתך בשור העומד להריגה ובאילן
העומד לקצוץ אי הכי מאי קא טעין
ליה דא"ל יאנא בעינא למיעבד הא מצוה
דתנאי וישפך וכסה מי ששפך יכסה
ומעשה באחד ששחט וקדם חבירו
וכסה ויחייבו ר"ג ליתן לו עשרה
והובים: אמר רב דיקלא דטען קבא
אסור למקצוץ מיתבי (כמה) יהא בויז
ולא יקצוץ רובע שאני זיתים דחשיבי
א"ר חנינא לא שכיב שיבחת ברי אלא
דקן תאיתא בלא זמנה אמר רבינא
וואם היה מעולה בדמים מותר
תניא נמי הכי י"ק עין אשכנזי תדע
זה אילן מאכל כי לא עין מאכל הוא
זה אילן סרק וכי מאחר (ש) שסופו
לרבות כל דבר מה ת"ל כי לא עין
מאכל להקדים סרק למאכל יכול

עובר משום כל תשחית, והא
דאמר במד"ק (דף מד) שמואל
קריע עליה דרב ילמירס אשכנזי
דמילתא יש לומר דלורכא מדקננן
אשכנזי ולא היה יותר מדלי':
אלא שציער עצמו מן היין, לנאורה
משמע דנזיר טעור נמי קאמר
דנקלא חוטא כפרק מי שאלר היינו
נזיר מגלגל (מיר דף יט, וס) קסבר
רבי אליעזר הקפר נזיר טעור חוטא
והינו טעמא דכתיב קרא נזיר טמא
מפני ששנה כחטא וכן כפ"ק
דנדרים (דף ג) ותמיה דכפ"ק
דנזיר (דף ג) פריך נזירות מילתא
דעבירה ואמרינן ליה נאה ומשני
אפי' לרבי אליעזר הקפר דאמר
נזיר חוטא הוא ה"מ טמא דאשכנזי
דנזיר דעביד מיתבי חוטא אצל נזיר
טמא לאו חוטא קרי ליה ואור"ת
דהא דקאמר דלא הוה חוטא היינו
שמלוא גדולה מן העבירה דמלוא
לידור כדאמר (ר"ש סוטה) הרואה
סוטה בקנקלה יזיר עצמו מן היין
ומכל מקום קלם יש חטא מיד דהוה
דאמחמנה תענית חלום כשנת שקורעין
גזר דיו (ו) ונפטרין ממנו תענית של

שבת מאי תתמיה ליתבי תענית לתענית
שהמלוא גדולה מן העבירה וה"ק נזיר
אשכנזי ר' אליעזר דאמר נזיר חוטא ה"מ
נזיר טמא שהוא עיקר חוטא אצל נזיר
טמא לא חשיב רבי אליעזר כ"כ חוטא: כל
בפניה ב' והא דאמר נזיר חוטא (כ"ד דף
ל). האי מאן דנקט מגלגל ומובילת ואמר
אזיל ואגוריה לדיקלא דפליג דזניה יוהלי
מהלן דלחף אשכנזי למיגור דיקלא דלחף
דיליה חסל בלקיטת פירות אשכנזי ונקט נמי
מגלגל ומובילת שס כל אומות שמן לוקט
תמרים ודך אלס למכור פירות חסל אין
דך למכור הדקל לקון ואם בקצית הדקל
היה מדבר היה ליה למינקט נגרא וה"ל
למימר ואשכנזי כדאמר חסל כפרק כל
הנשבעין (שטות דף מו: וס"ט) דאמר רב
נחמן האי מאן דנקט נגרא ואמר אזיל
ואשכנזי לדיקלא דפליג ואשכנזי דקטיל
ושדי לא חמרין ההוא קטיליה דעביד
אינשי דגזיס ולא עבד: וחייבו רבן
נפשיא איתן ו' והובים, כפרק כסוי
הס (חולין דף פו, וס) מוכח שזה שכן
האמר שכן דמלוא עממה היכא אזיל
וי"ל דמלוא זכרה הכל אחד ואשכנזי
דשור העומד להריגה ואילן העומד לקצוץ
יש שכן מלוא אשכנזי שאין כרסה מכל
מקום חסל שכן מלוא זכרה לא היה כי
אם ו' והובים ושכן כרסה המזון ארבע
כרסות מ' והובים ומעשה נאחד שקראו
ש"ל לקרות כס"ת וזה אחד וקדם וקרא
ושאל לר"ת ואמר לו שיתן לו מרגילות
לשכות חמח אחת שתי כרסות ואין נראה
לר"י טעם זה דלא קן למה חייבו ר"ג
עשרה והובים ועוד פטור ר"ת משום
שיענה אמן וגדול העונה אמן יותר
מן המנכר ועוד אמר ר"ת דנכנל אין
דין מילתא דלית ביה חסרון כ"ס
כדאמר לעיל (דף פד): למחר

